

Особистість у просторі виховних інновацій

2. Neugebauer J. Employability: Making the Most of Your Career Development / J. Neugebauer, J. Evans-Brain. – London: Sage, 2016. – 212 p.
3. Noonan P. The Skills that Matter / P. Noonan, A. Erickson. – London: Sage, 2018. – 185 p.
4. Thompson C. The top 10 skills that will be in demand by all employers by 2020 [Електронний ресурс] / С. Thompson.– Режим доступу: <https://www.businessinsider.com/wef-report-skills-workers-need-2016-1>.
5. National Careers Service. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nationalcareersservice.direct.gov.uk>.
6. Sport Industry Research Centre. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.shu.ac.uk/research/specialisms/sport-industry-research-centre>.
7. STEMNET. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.stem.org.uk/resources>.

Гарбузюк І.В., м. Київ

РОЗВИТОК ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

У роботі розглядаються поняття “життєві навички” та “освіта на основі розвитку життєвих навичок”. Наведено перелік й короткий опис основних життєвих навичок для освіти XXI століття. Також обґрунтовується важливість використання ООЖН технології для виховання майбутнього покоління в умовах сучасної школи.

Ключові слова: *життєві навички, освіта на основі життєвих навичок, підлітки, Концепція нової української школи.*

В той час, як постіндустріальне суспільство розвивається швидкими темпами та вимагає докорінних змін у всіх сферах життя, українська система освіти не встигає відповідати на всі виклики сучасності. Не зважаючи на впровадження нових технологій навчання, таких як особистісно-орієнтована, групова, розвивальна, технологія формування творчої особистості, технологія навчання як дослідження, модульно-рейтингова, нові інформаційні технології, – результати навчання все одно орієнтовані на здобуття знань та навичок, які не є актуальними для сучасного ринку праці та не мають широкого практичного застосування. Саме тому важливого значення набуває питання розробки таких технологій навчання, які при впровадженні на всіх рівнях освітнього процесу дозволять підготувати особистість готову прийняти на себе всі виклики не

Особистість у просторі виховних інновацій

лише сьогодні, але й майбутнього. На нашу думку, такою технологією може стати освіта на основі життєвих навичок (ООЖН).

За визначенням ВООЗ, життєві навички — це здатність до адаптації, позитивної поведінки та подолання труднощів щоденного життя.

ЮНІСЕФ визначає 12 основних життєвих навичок для освіти ХХІ століття:

1. Творчість (креативність) — це здатність створювати, висловлювати чи застосовувати винахідливі ідеї, методи і технології, часто в умовах співпраці з іншими.

2. Критичне мислення — це здатність відрізнити достовірні факти від недостовірних та оцінювати доцільність тих чи тих варіантів дій.

3. Вирішення проблем — це здатність продумати кроки, які ведуть до бажаної мети, виявляючи та розуміючи проблему та розробляючи варіанти її вирішення.

4. Співпраця — дія або процес спільної роботи, спрямований на досягнення спільної мети або взаємної вигоди для всіх учасників співпраці.

5. Переговори — це процес спілкування між щонайменше двома сторонами, спрямований на досягнення домовленостей, що базуються на сприйнятті відмінних інтересів сторін.

6. Прийняття рішень — це здатність обрати одне рішення принаймні із двох варіантів, враховуючи сукупність чинників впливу та обмежень.

7. Саморегуляція — це здатність регулювати та контролювати свою поведінку, емоції, почуття та імпульси.

8. Стійкість (еластичність, пружність) — це адаптивна здатність людини успішно долати несприятливі життєві обставини.

9. Комунікація — це двосторонній обмін інформацією з метою розуміння, включно з вербальним, невербальним та письмовим спілкуванням.

10. Повага до різноманітності — це визнання й активне прийняття того, що люди є рівними з огляду на свій людський статус.

Особистість у просторі виховних інновацій

11. Емпатія — це здатність зрозуміти чужі почуття і співпереживати без оціночних суджень.

12. Участь (активне громадянство) — це активність у діях і вплив на процеси, рішення та діяльність; дія, спрямована на посилення і власного потенціалу, і потенціалу спільноти [5].

На важливості формування життєвих навичок підлітків, розробці рекомендацій та програм їхнього впровадження, а також інструментів для оцінки рівня сформованості ООЖН наголошують такі авторитетні міжнародні організації, як Всесвітня організація охорони здоров'я, Організація об'єднаних націй, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ).

Дослідженням методик формування життєвих навичок займаються такі вітчизняні науковці, як: О. Овчарук, О. Шиян, Т. Воронцова, В. Пономаренко, В. Бабаліч, О. Бабенко, І. Бех, Г. Богданова, Н. Василенко, А. Войнаровський.

Серед зарубіжних дослідників, які наголошують на важливості розвитку життєвих навичок варто виділити L. H. Lippman, R. Ryberg, R. Carney, K. Moore, J. J. Heckman, T. Kautz, L. Borghans, B. ter Weel, J. Balcar, A. P. Carnevale, H. Eger, V. Grossmann.

ООЖН (освіта на основі розвитку життєвих навичок) – це освітня технологія, яка забезпечує впровадження методики розвитку життєвих навичок [5].

Освітні програми на основі розвитку життєвих навичок мають доведену ефективність та гарантовані результати навчання, але в Україні, застосовувалися лише як основа профілактичних програм для подолання таких соціально-небезпечних явищ, як захворювання на ВІЛ, туберкульоз, інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ), алкоголізм, наркоманію, ряду неінфекційних захворювань, що виникають внаслідок ведення нездорового способу життя (діабет, серцево-судинні захворювання, ожиріння, обструктивні захворювання легень, онкологічні захворювання).

Особистість у просторі виховних інновацій

Потенціал освіти на основі життєвих навичок надзвичайно більший, що вже доведено країнами, освітні програми яких орієнтовані на їхній розвиток. А саме – Фінляндія, Нідерланди, Данія, Швейцарія. Ці країни із року в рік очолюють такі рейтинги, як Індекс задоволеності життям, Індекс людського розвитку (ІЛР) (до 2013 року «Індекс розвитку людського потенціалу»), Індекс процвітання, Світовий рейтинг благодійності і т.д. Україна ж зазвичай розташовується у другій сотні рейтингу [4].

Саме тому в Україні має докорінно змінитися сама концепція освіти та орієнтуватися на життєві навички для виховання особистості, що готова до реалій сучасного життя. Початок змінам поклала Концепція нової української школи, реформа якої передбачає, що школа готуватиме людей, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Адже самі ці навички завжди будуть актуальними та затребуваними на ринку праці. Більше того, людина, яка розвинула їх, зможе пристосуватися та розкрити свій потенціал у будь-яких умовах сучасного постіндустріального суспільства [1].

Література

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. Ключові компетентності та ключові життєві навички в контексті викликів сучасного світу / Матеріали другого міжнародного симпозиуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: Зб.наук. праць в 2-х частинах / За ред. Страшка С.В. – Вип. 2. – Ч. 1. – К.: Алатон, 2018. – 87 с.
2. Гордон Драйден, Джаннетт Вос. Революція в навчанні / Пер. з англ. М. Олійник. — Львів: Літопис, 2005. — 542 с.
3. Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: матеріали методол. семінару 3 квіт. 2014 р., м.Київ: [у 2 ч.]. Ч.1 / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), О.І. Ляшенко (заст. голови) та ін.] – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014 –370 с.
4. Міжнародні рейтинги [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Категорія:Міжнароднірейтинги> – 07.09.2018.
5. Reimagining Life Skills and Citizenship Education in the Middle East and North Africa. A Four-Dimensional and Systems Approach to 21st Century Skills. Conceptual and Programmatic Framework. Executive summary. United Nations Children's Fund. [Electronic resource] – Available at: <http://www.lsce-mena.org/> –07.09.2018.